

Ahval, 12 Ağustos 2019

Türkiye’nin dış politika alanındaki gündemi çok geniş. Dünyanın en güçlü ülkelerinden ikisiyle, ABD ve Rusya ile sürekli bir alış veriş pazarlığında ve geriliminde. Avrupa Birliği ile keza. Ancak paylaşılamayanın ne olduğu o denli belli değil.

En belirgin sorun Suriye içindeki dengeler görünüyor. AB ile yaşanan sorun ise, şimdilik Türkiye’nin AB’ne üye olması “askıya alındığından” acil bir durum olmaktan çıkmış gibi – maalesef.

Türkiye’nin komşularıyla da sorunları var. Ermenistan, İran, Irak, Suriye, İsrail, Kıbrıs ve Yunanistan ile. İlginçtir, bu ülkelerle arada “dostluklar” da yaşanıyor, sonra yeniden gerilim. Biraz çocukların mahallede birbirlerine küsmelerini andıran iniş çıkışlar gibidir bunlar.

Bütün bu sürtüşmelerde aslında ciddi ve hayati bir durum, moda terimle, bir beka sorunu yaşanmıyor. Suriye konusunda böyle bir durum vardır dense de hayati bir sorun yok aslında: Yarın uzlaşmacı bir formül bulunursa kimse şaşırmayacak. Alt tarafı ülke sınırları dışında yaşanan anlaşmazlıklardır Suriye sorunu.

Öteki sorunlar ise aciliyet sergilemiyor. Örneğin, Ege Denizi'ndeki Yunanistan ile olan anlaşmazlıklar, Ermenistan ile olan gerilim vb. bir süre daha bekleyebilirler. Zaten on yıllardır bekliyorlar.

Ama Doğu Akdeniz’de enerji kaynakları ve Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) konusu farklı. Konu gerçekten bir beka sorunu çünkü bölgede zengin enerji kaynakları varsa bunlara sahip çıkan çok kazançlı çıkıyor, bu kaynaklara ulaşamayan epeyce zarara uğruyor. Savaşların çoğu bu tür kaynaklar yüzünden çıkmıştır.

Ayrıca konu acil. Beklemeye uygun değil çünkü Kıbrıs MEB’si dâhilinde sondajlara başlamış durumda. Tepki verilmediği durumda bu MEB tanınmış sayılacak. Ayrıca bu enerji paylaşımında yer alan ülkeler çok.

İsrail, Mısır, Yunanistan ve Kıbrıs arada ABD temsilcileriyle bu enerji kaynakları alanında toplantılar yapmakta. Sondajlara katılan şirketler de ABD, Fransa ve İtalya gibi güçlü ülkelerle ilişkili.

Türkiye bu alanda, bu güçlerin karşısında “karşı taraf” olarak çıkmış görüntüsünü veriyor. Yani uluslararası alanda yalnızlık çarpıcı derecede. Türkiye’nin sondajları savaş gemilerinin korumasında süregelmekte. Karşı güçler de kendi savaş gemilerini çevrede bulundurmakta.

Sorun hukuki bir sorum görünümünde: Her taraf Uluslararası Deniz Hukuku'na (UDH) göre kendi MEB dâhilinde sondaj yaptığını iddia ediyor. Haklarını savunurken hep UDH'den söz etmekte.

Bu aslında çok umut verici bir yaklaşım ve iddia. Çünkü taraflar ortak bir referansı ve siyasi değeri paylaşıyor demektir: UDH’yi. Yani referans ortak olduğuna göre çözüm de bellidir

demektir: UDH metni okunur ve uygulanır.

Teorik olarak öyle ama pratik farklı. Çünkü UDH’ye göre anlaşmazlık durumunda tarafların karşılıklı oturup görüşmesi gerek. Oysa Türkiye Kıbrıs’ı tanımıyor. Şu an müzakerelere olanak yok. Yani UDH pratikte uygulanamıyor.

Ama bu müzakere sorunu aşılsa bile – bir mucize sonucu Kıbrıs sorununun çözüldüğünü kabul etsek bile – Türkiye’nin pazarlık çitası çok yükseklerde. Kıbrıs’ı ada sayıyor ve adaların (Meis için olduğu gibi) MEB’si olmadığını savunuyor. Oysa Kıbrıs kendini ada olarak değil devlet olarak görüyor. Bu şartlarda müzakerelere yanaşmaz.

UDH’ye göre taraflar bir anlaşmaya varamadıklarında hakeme başvururlar. Bu en zor, hemen hemen imkânsız aşamadır: En başta Türkiye tarafından tanınmayan Kıbrıs devleti, öte yanda uluslararası meşruiyeti bulunmayan KKTC (devleti), nihayet güç dengelerinde kendini avantajlı sayan ve hakemli çözüme yanaşmayacak bir Türkiye...

Bir kısır döngü. Geriye ne kalıyor? Gerilimin sonucunda belirsiz bir uzun süre boyunca durumu dondurmak mı? Bir çatışma ortamında güç dengelerinin değişmesi ve yeni olanakların ortaya çıkması mı?

Yani Doğu Akdeniz enerji kaynakları yarışı bu coğrafyanın en ciddi siyasi sorunlarından biridir. Gerçek ve en kötüsü, acil bir sorundur. Sanırım bu sorunun önemini görenler veya sezenler bu konuda görüş belirlemede çekingen davranıyorlar; bu konuyu işleyen yazı sayısı çok azdır.

Milli sorunlar söz konusu olduğunda yorumlar siyah/beyaz diye sunulur ve her taraf kendi (resmi ve milli) görüşlerini dile getirir. Her tarafın kendi gerçeğini savunması olağan durumdur.

Gerçek tarafsızlık çok nadirdir. Ancak bu olayda sanırım ayrıca yeni bir durum da var. Konuya pek ilişmeyerek, aydınından siyasi muhalefete, iktidarın önünü açmışlardır.

Genellikle savaş ortamında yaşanan bir milli birlikteliktir bu davranış. Çok ciddi durumlarda görülür.

İtiraf edilmese de, dikkat başka taraflara yöneltirse de, sanırım taraflar yaşananların önemini sezmekteler, tam olarak görmeseler de. Bu alandaki medya sessizliği böyle açıklanabilir.

[Ahval](#)